

OKOLJSKI NIHILIZEM V DOBI PODNEBNIH SPREMEMB

COCOU MARIUS MENSAH

Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor, Slovenija
cocou.mensah@um.si

Nujnost soočanja z okoljsko degradacijo je postala stalna spremljevalka sodobnega časa. Vendar pa v dobi pospešenih podnebnih sprememb splošna družbena brezbriznost in zanikanje odpirata zaskrbljujoče vprašanje: ali se današnja generacija zaveda pomembnosti podnebnih sprememb, ki se odvijajo pred nami? To poglavje sooča odnos, pogosto imenovan okoljski nihilizem, s prepričljivimi znanstvenimi dokazi, ki opozarjajo na tveganje globalnega ekološkega kolapsa. Razprava je umeščena v okvir mejnikov, ki zaznamujejo 50 let Univerze v Mariboru in 65 let pravnih študij v Mariboru, s čimer se poudarja odgovornost pravne znanosti, da se sooči z globalnimi izzivi. Pravo bi kot normativni okvir in praktično orodje upravljanja moralo odgovoriti na eksistenčno grožnjo podnebnih sprememb z okrepljenim mednarodnim sodelovanjem in določitvijo ter izpolnitvijo zavezujočih ukrepov. Z analizo ključnih pravnih virov je preučeno, kako lahko pravni odzivi premagajo družbeni nihilizem in spodbudijo občutek nujnosti pri izpolnjevanju podnebnih ciljev.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pf.2.2026.16](https://doi.org/10.18690/um.pf.2.2026.16)

ISBN
978-961-299-182-1

Ključne besede:
mednarodno okoljsko
pravo,
okoljski nihilizem,
podnebne spremembe,
Pariški sporazum,
konferenca pogodbenic

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pf.2.2026.16](https://doi.org/10.18690/um.pf.2.2026.16)

ISBN
978-961-299-182-1

Keywords:
international environmental
law,
environmental nihilism,
climate deadlines,
Paris Agreement,
conference of the parties

ENVIRONMENTAL NIHILISM IN THE AGE OF CLIMATE DEADLINES

COCOU MARIUS MENSAH

University of Maribor, Faculty of Law, Maribor, Slovenia
cocou.mensah@um.si

The urgency to confront environmental degradation has become a defining trait of our contemporary era. In the age of accelerating climate change, the persistence of widespread societal indifference and denial raises a troubling question: is our generation conscious of the climate emergency unfolding before us? This chapter confronts that attitude, described as environmental nihilism, with compelling scientific evidence warning of the risk of global ecological collapse. The discussion is framed by the milestones marking 50 years of the University of Maribor and 65 years of legal studies in Maribor, underscoring the responsibility of legal scholarship to engage with global challenges. It is argued that law, as both a normative framework and a practical governance instrument, must respond to the existential threat of climate change through robust international cooperation. By analysing landmark legal instruments, this article examines how law can counter societal nihilism and contribute to the achievement of climate-related goals.

University of Maribor Press

1 Uvod

Leta 2025 je Pravna fakulteta Univerze v Mariboru praznovala 65 let pravne znanosti, kar je sovpadalo s 50. obletnico Univerze v Mariboru.¹ Mejnika vabita k razmisleku o razvijajoči se vlogi prava kot discipline, ki ne le razlaga in uveljavlja družbene norme, temveč se sooča z najnujnejšimi eksistenčnimi grožnjami človeštva, pri čemer deluje kot orodje družbene preobrazbe.² Med njimi je podnebna kriza najpomembnejša sodobna pravna tematika, saj gre pri njej za medgeneracijsko vprašanje: »(Ne)ukrepanje prejšnjih generacij je oblikovalo naš današnji svet, naše (ne)ukrepanje pa bo oblikovalo svet, ki ga bodo podedovali naši potomci.«³

Vendar pa mejnikov nista praznovali le naša univerza in fakulteta. Ko gre za podnebno diplomacijo, je bilo leto 2025 prelomno tudi zanjo. Konferenca COP30, 30. konferenca pogodbenic Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC), je potekala v mestu Belému v Braziliji od 10. do 21. novembra 2025 in je bila eden najpomembnejših dogodkov v zgodovini podnebne diplomacije.⁴

V letu 2025 je bila tudi 10. obletnica Pariškega sporazuma⁵ (sprejetega leta 2015), ki predstavlja eno prvih globalnih zavez k omejitvi dviga temperature in preoblikovanja podnebne upravljanja. Leto 2025 je tudi leto, ki nas opominja, da se hitro približujemo koncu ciljno zastavljenega obdobja za doseg Ciljev trajnostnega razvoja⁶ (SDG) in kako blizu smo zaključni črti in začetku nove podnebne agende.

Hkrati to leto označuje tudi 25 let do leta 2050, do katerega si Evropski zeleni dogovor prizadeva doseči podnebno nevtralnost Evropske unije (EU) – ključno prelomnico v smislu dolgoročnega pravnega, gospodarskega in regulativnega

---

¹ University of Maribor, 2025, 50 years of the University of Maribor, <https://www.um.si/en/o-univerzi-en/50-years-of-the-university-of-maribor/> (obiskano: 25. 9. 2025).

² Kandia in Wiryawan, 2025.

³ Fiore et al., 2025.

⁴ United Nations (n.d.-a) COP30 to take place 10–21 November 2025 in Belém, Brazil, <https://www.un.org/en/climatechange/cop30>. (obiskano: 25. 9. 2025).

⁵ Pariški sporazum, sprejet 12. decembra 2015 na 21. konferenci pogodbenic Okvirne konvencije ZN o spremembi podnebja (COP21) v Parizu; United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), Paris Agreement, 2015, https://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf (obiskano: 10. 3. 2026).

⁶ United Nations (2025b), The Sustainable Development Goals report 2025 (str. 3), <https://unstats.un.org/sdgs/report/2025/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2025.pdf>. (obiskano: 25. 9. 2025).

razvoja. Vse našteje obletnice kažejo na nujnost ukrepanja na področju varstva okolja.⁷ Podlago za razumevanje te nujnosti predstavljajo predvsem znanstvene ocene podnebnih sprememb, ki jih pripravljajo mednarodne institucije.

Medvladni odbor za podnebne spremembe (IPCC) je organ Združenih narodov (ZN), pristojen za ocenjevanje znanstvenih dognanj o podnebnih spremembah.⁸ Program ZN za okolje (United Nations Environment Programme, UNEP), ustanovljen leta 1972 na Konferenci ZN o človekovem okolju v Stockholmu, je vodilna globalna iniciativa ZN na področju okolja, ki v sodelovanju s Svetovno meteorološko organizacijo (WMO) odločevalcem redno zagotavlja znanstvene ocene o podnebnih spremembah, vključno z njihovimi vplivi, tveganji ter možnimi strategijami za prilagajanje in ublažitev. Po poročilu IPCC iz leta 2023 so človeške dejavnosti, predvsem zaradi emisij toplogrednih plinov, nedvomno prispevale h globalnemu segrevanju.⁹ Med letoma 2011 in 2020 je bila povprečna svetovna temperatura površja približno za 1,1 °C višja od temperature v predindustrijski dobi (1850–1900).¹⁰ Emisije toplogrednih plinov se še naprej povečujejo, kar je posledica (zgodovinsko in trenutno) neenakih prispevkov, ki izhajajo iz nevzdržne rabe energije in zemlje, sprememb rabe tal ter prevladujočih vzorcev potrošnje in proizvodnje. Razlike obstajajo ne le med kontinenti in državami, temveč tudi znotraj njih in celo med posamezniki. Poleg tega poročilo navaja dejstva, iz katerih izhaja, da podnebne spremembe, ki jih povzroča človek, že vplivajo na številne vremenske in podnebne ekstremne spremembe v vseh regijah sveta. Te spremembe so povzročile obsežne negativne posledice, vključno z izgubami in škodo za naravne ekosisteme in skupnosti. Zlasti skupnosti, ki so najbolj občutljive na podnebne spremembe, pogosto tiste, ki so najmanj prispevale k trenutni ravni podnebnih sprememb, nosijo nesorazmeren delež posledic.

Kljub prepričljivim znanstvenim dokazom, predvsem tistim iz IPCC in drugih verodostojnih poročil, ki potrjujejo, da so podnebne spremembe resnične, da so posledica človeškega delovanja in že potekajo, deli javnosti in nekateri odločevalci še vedno dvomijo v njih in jih zanikajo. Takšen vztrajni dvom spodkopava občutek

---

⁷ European Commission (n.d.), European Climate Law, https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-climate-law_en (obiskano: 10. 3. 2025).

⁸ Intergovernmental Panel on Climate Change (n.d.); Home, <https://www.ipcc.ch/> (obiskano: 25. 9. 2025).

⁹ Intergovernmental Panel on Climate Change (2023); Climate Change 2023: Synthesis Report, Summary for Policymakers (str. 4).

https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf (obiskano: 25. 9. 2025).

¹⁰ Prav tam.

nujnosti in obseg ukrepov, potrebnih za soočenje s podnebno krizo. V tem kontekstu nekateri raziskovalci ugotavljajo, da je »ukrepanje glede podnebnih sprememb trenutno minimalno in žalostno nezadostno, da bi se izognili njegovim najhujšim potekom in posledicam«. Na podlagi psiholoških spoznanj preučujejo temeljne motive za zanikanje podnebnih sprememb in odpor do rešitev ter predlagajo poti za spodbujanje večjega javnega sprejemanja in sodelovanja.¹¹ Razumevanje psiholoških ovir je bistveno, če želimo znanstveni konsenz prevesti v smiselno in trajno podnebno ukrepanje, saj raziskave kažejo, da so kontinenti od začetka 21. stoletja doživeli neprimerljivo izsuševanje, s hitrim upadom razpoložljive sladke vode in ustvarjanjem ogromnih »mega-sušnih« regij, kar kaže na resnost in takojšnjo naravo podnebne krize.¹²

Skepticizem, ki spodbuja neukrepanje glede podnebnih sprememb, si deli konceptualno osnovo s tem, kar je opredeljeno kot sodobni nihilizem, izraz, za katerega »smo skoraj vsi prepričani, da vemo, kaj pomeni, dokler nas kdo ne prosi, naj ga opredelimo«.¹³ V svojem razmišljanju Gertz etimološko poudari, da »nihil pomeni 'nič' in -izem pomeni 'ideologija'«, s čimer izpostavi, kako se »ideologija ničesar« zdi sama po sebi samouničujoča ali absurдна. Nadalje ugotavlja, da se vsakodnevna raba tega izraza razlikuje od njegovega prvotnega političnega in filozofskega konteksta ruskih nihilistov, ki so zavračali državno oblast in zagovarjali anarhično kljubovanje.¹⁴

Oba pojma ostajata povezana prek svojega skupnega upora proti uveljavljenim normam. Na področju razprav o podnebnih spremembah se oblika nihilizma kaže kot prepričanje, da so posamezna ali kolektivna dejanja brez pomena, ker je kriza bodisi preobsežna bodisi nepopravljiva. Takšen odnos, ne glede na to, ali izhaja iz zanikanja, obupa ali apatije, pogloblja krizo, s katero se soočamo.

Nujnost položaja ni abstraktna. Kot je junija 2025 za BBC poročal *Tabby Wilson*, je »več kot tretjina prebivalcev Tuvaluja oddala prijavo za prvo podnebno vizo na svetu, ki bi jim omogočila trajno selitev v Avstralijo«.¹⁵ Resničnost izseljevanja zaradi podnebnih sprememb je torej že tu in ostro nasprotuje predstavi, da so podnebne spremembe oddaljena ali namišljena grožnja. V tem kontekstu nihilizem, ne glede na

---

¹¹ Wong-Parodi in Feygina, 2020.

¹² Chandanpurkar et al., 2025.

¹³ Gertz, 2019, str. 3–5.

¹⁴ Prav tam.

¹⁵ Wilson, 2025.

svoj filozofski izvor, postane oblika moralne odtujenosti. Kot je trdil *Gillespie*, je morda celo *Nietzsche* napačno razumel posledice nihilizma, ta napačna razlaga pa je sooblikovala mišljenje kasnejših generacij.¹⁶ Če to spoznanje uporabimo v kontekstu podnebne ukrepanja, postane jasno, da nista zanikanje in nihilizem zgolj intelektualni stališči, temveč praktični oviri za nujno potrebne spremembe.¹⁷

V okviru te razprave mora biti prednostna naloga ozaveščanje in spodbujanje k ukrepom. Izobraževanje, vključenost in razumevanje nujnosti sprememb so bistvena sredstva proti pasivnosti in brezbriznosti, ki ju povzročata zanikanje in nihilizem. Posledice so preobsežne in preveč resnične, da bi si lahko privoščili razkošje verjeti, da podnebno ukrepanje nima smisla.

To poglavje v monografiji obravnava zanikanje in nihilizem kot izvor neukrepanja v soočanju z enim največjih izzivov človeštva. Vse druge morebitne filozofske interpretacije nihilizma v tem poglavju, katerega cilj je poudariti, da ima pravna znanost tako lokalno kot globalno dolžnost osvetliti poti za učinkovitejše izvrševanja prava in prispevati k hitrejšemu reševanju sodobnih družbenih vprašanj, niso obravnavane.

V drugem razdelku tega poglavja monografije je obravnavana podnebna nujnost in zavračanje okoljskega nihilizma, v tretjem so analizirani pravni okviri, ki se ukvarjajo s podnebnimi spremembami, zadnji razdelek pa povzema razpravo z upoštevanjem vloge izobraževalnih institucij pri ozaveščanju in spodbujanju trajnostnega razvoja.

2 Podnebna nujnost in zavračanje okoljskega nihilizma

Pri ocenjevanju in poročanju o stanju podnebne krize imajo poročila, ki jih pripravlja IPCC, posebno težo, saj temeljijo na najbolj zanesljivih in celovitih znanstvenih dokazih, ki so na voljo. Najnovejše poročilo poudarja, da se okno priložnosti za omejitev globalnega segrevanja na 1,5 °C hitro zapira.¹⁸ To spoznanje izpostavlja, da je pomemben vsak delček stopinje dodatnega segrevanja, saj bi preseganje praga lahko sprožilo nepopravljive prelomnice v naravi, kot je talitev polarnih ledenih plosč, propad amazonskega deževnega gozda in destabilizacija monsunskega

---

¹⁶ Gillespie, 1995.

¹⁷ Hrelja in Drešković v Hadžić in Fejzić (ur.), 2025, str. 40.

¹⁸ IPCC, 2023, str. 21.

sistemov. Takšne spremembe bi imele verižno uničujoče učinke na ekosisteme, zdravje ljudi in gospodarsko stabilnost po vsem svetu.¹⁹

IPCC poudarja, da so ranljive populacije, zlasti v regijah z nizkimi dohodki, nesorazmerno prizadete. Milijoni ljudi se že soočajo z naraščajočo negotovostjo preskrbe s hrano, pomanjkanjem vode in zdravstvenimi tveganji.²⁰ Nepravičnost podnebne krize prikazuje, zakaj neukrepanje ni možnost, ampak dolžnost. Neuspeh pri ukrepanju pomeni uničenje najbolj ranljivih skupnosti in prihodnjih generacij ter obsodbo na neprimeren planet za življenje.

Po drugi strani pa Poročilo o ciljih trajnostnega razvoja za leto 2025 (Sustainable Development Goals Report 2025) še dodatno poudarja nujnost ukrepanja, saj dokumentira vse hitreje podnebne vplive in njihove destabilizacijske učinke na razvoj.²¹ Poročilo ZN o ciljih trajnostnega razvoja za leto 2025 potrjuje, da je svet leta 2024 doživel najtoplejše leto v zgodovini meritev, pri čemer so bile globalne temperature za 1,55 °C višje od predindustrijskega povprečja, kar je okrepilo preseljevanje, poglobilo negotovost preskrbe s hrano in povečalo gospodarske izgube.²²

Kritična sprememba temperature je povzročila izseljevanje, povezano s podnebnimi spremembami, negotovost preskrbe s hrano in gospodarske izgube na svetovni ravni. Kljub zmernemu napredku pri pripravljenosti na naravne nesreče se ranljivost še naprej povečuje, pri čemer manj razvite države trpijo nesorazmerne posledice.²³ Podobno poroča Evropska agencija za okolje (EEA), po poročilih katere je Evropa trenutno najhitreje segrevajoča se celina, saj se segreva dvakrat hitreje od svetovnega povprečja.²⁴ Med letoma 1980 in 2023 je bilo v Evropski uniji (EU) zabeleženih več kot 240.000 smrtnih žrtev, povezanih z vremenskimi in podnebnimi ekstremi, gospodarske izgube pa so dosegle 738 milijard evrov.²⁵ Ti podatki jasno kažejo, da je podnebna kriza že realnost, ne pa prihodnja skrb.

---

¹⁹ Prav tam, str. 15–16 in 23.

²⁰ Prav tam, str. 12–13.

²¹ United Nations, 2025, str. 3.

²² Prav tam, str. 34.

²³ Prav tam, 2025, str. 36.

²⁴ EEA, 2025, str. 57.

²⁵ United Nations, 2025, str. 36.

Ob teh prepričljivih dokazih nekateri trdijo, da je človeštvo že obsojeno in da so podnebni ukrepi zaman, vendar takšen okoljski nihilizem prezre moralno odgovornost kot tudi poti, ki so še odprte. IPCC poudarja, da vsako dodatno segrevanje, ki ga preprečimo, zmanjša tveganja in škodo.²⁶ Ni znanstvene podlage za fatalizem: čeprav je izziv ogromen, lahko odločno blaženje in prilagajanje še vedno preprečita najhujše posledice. Prav tako poročilo SDG 2025 poudarja, da »stroški neukrepanja daleč presegajo stroške ukrepanja«, ter poziva države, naj ciljev ne obravnavajo kot aspiracijske ideale, temveč kot »neizogibne zaveze« do sedanjih in prihodnjih generacij.²⁷

EEA dodaja, da je že preseženih šest od devetih kritičnih mej planeta Zemlje, med katere spadajo podnebne spremembe, celovitost biosfere in uporaba sladke vode.²⁸ Kljub temu poudarja, da lahko nujni ukrepi še vedno preprečijo nepopravljiv ekološki kolaps, ter opozarja: »Okno za smiselno ukrepanje se oži, posledice odlašanja pa postajajo vse bolj očitne.«²⁹

Tako nihilizem ni zgolj zgrešeno prepričanje, temveč aktivno povečuje škodo. Ne storiti ničesar ni nevtrarno stališče, temveč zavestna odločitev, da se stanje krize še poslabša.

V razmerah podnebne nujnosti se pravo pojavlja kot okvir, znotraj katerega se zavračanje okoljskega nihilizma institucionalizira. Mednarodni pravni instrumenti, ki so analizirani v naslednjem razdelku, niso simbolna dejanja, ampak predstavljajo zavezujoče obveznosti, namenjene preoblikovanju upravljanja in vključevanju trajnostne politike. Kot ugotavlja *Orford*, je »prizadevanje za podnebne reparacije poskus, da bi mednarodno pravo obravnavalo škodo povzročeno s podnebnimi spremembami z enako resnostjo kot vprašanja škode povzročene v vojni, hude kršitve človekovih pravic ali posegov v gospodarske interese tujih vlagateljev.«³⁰ IPCC poudarja, da poti, skladne z omejitvijo segrevanja na 1,5 °C, zahtevajo hitre, globoke in trajne ukrepe zmanjševanja emisij toplogrednih plinov v vseh sektorjih.³¹ Ti ukrepi vključujejo prestrukturiranje energetskih sistemov, razogljičenje industrije ter napredne trajnostne prakse pri upravljanju zemljišč in vodnih virov. EEA

---

²⁶ IPCC, 2023c, str. 15.

²⁷ United Nations, 2025, str. 4.

²⁸ EEA, 2025, str. 29.

²⁹ Prav tam, str. 5.

³⁰ Orford, 2025, str. 452–483.

³¹ IPCC, 2023, str. 21.

dodatno ugotavlja, da je EU med letoma 1990 in 2023 sicer uspela zmanjšati svoje neto emisije toplogrednih plinov za 37 %, vendar je te dosežke izničilo 30-odstotno zvišanje vrednosti ogljika zaradi degradacije zemljišč in gozdov.³² Podatki poudarjajo nujno potrebo po močnem pravnem izvrševanju in vključevanju politik za zagotovitev dolgoročne učinkovitosti.

Ob zaključku tega razdelka je treba poudariti osrednjo vlogo mednarodnih in regionalnih pravnih okvirov pri urejanju človekovih dejavnosti in zmanjševanju škode za planet. Nasprotno pa bi neukrepanje ali zanikanje podnebne krize pomenilo opustitev preoblikovalnega potenciala prava, politike in kolektivnega delovanja prav v trenutku, ko so ti najbolj potrebni. V tem smislu je mogoče Stockholmsko konferenco iz leta 1972 razumeti kot mejnik, ki označuje začetek globalne okoljske zavesti. Nujnost obravnave okoljske degradacije je privedla do Konference ZN o človekovem okolju, ki je potekala v Stockholmu od 5. do 16. junija 1972. Ta prvi dogodek svoje vrste je prebudil mednarodno zavest s tem, da je varstvo okolja formalno umestil na svetovno agendo.³³

Stockholmska konferenca je prinesla tri glavne rezultate: Stockholmsko deklaracijo, Akcijski načrt za človekovo okolje in niz resolucij. Deklaracija, ki vsebuje 26 načel, je vzpostavila nov etični in pravni okvir za okoljsko upravljanje. Razglasila je, da ima človeštvo »slovesno odgovornost, da varuje in izboljšuje okolje za sedanje in prihodnje generacije«.³⁴ Poleg tega je Akcijski načrt poudaril potrebo po podpori državam v razvoju pri vključevanju okoljskih zaščitnih ukrepov v razvojno načrtovanje ter prepoznal, da varstvo okolja ni ovira za gospodarsko rast, temveč njen bistveni sestavni del, kar še danes odmeva v razpravah o podnebni pravičnosti.

Sto devet priporočil Akcijskega načrta je bilo oblikovanih okoli treh stebrov: globalnega programa za ocenjevanje okolja, dejavnosti za upravljanje z okoljem ter krepitve mednarodnih ukrepov.³⁵ Takšna zasnova je odražala zgodnje razumevanje, da učinkovito upravljanje zahteva ne le načela, temveč tudi mehanizme za spremljanje, raziskave, izmenjavo informacij in krepitev zmogljivosti. Postavila je temelje za kasnejše sisteme poročanja in nadzora nad stanjem okolja ter povezala načela s prakso.

---

³² EEA, 2025, str. 10.

³³ United Nations, 1972; Stockholm Declaration and Action Plan for the Human Environment, <https://www.un.org/en/conferences/environment/stockholm1972> (obiskano: 27. 9. 2025).

³⁴ Prav tam, str. 4, načelo 1; <https://docs.un.org/en/A/CONF.48/14/Rev.1> (obiskano: 11. 3. 2026).

³⁵ Prav tam, str. 12.

Stockholmska konferenca predstavlja politični mejnik ali temeljni korak v razvoju mednarodnega okoljskega prava. Med njenimi najbolj trajnostnimi institucionalnimi zapuščinami je bila ustanovitev UNEP.³⁶ Od leta 1972 je program postal vodilni organ ZN za okoljska vprašanja, zadolžen za izvajanje znanstvenih ocen, usklajevanje globalnega delovanja ter pomoč državam pri oblikovanju in izvajanju okoljske politike. Njegov mandat danes zajema t. i. »trojno planetarno krizo«: podnebne spremembe, izgubo biotske raznovrstnosti in onesnaževanje.³⁷ Hkrati program omogoča državam, civilni družbi, zasebnemu sektorju in drugim telesom ZN, da se pogajajo o pravno zavezujočih sporazumih, ki še vedno oblikujejo mednarodno okoljsko pravo, kot sta Dunajska konvencija o varstvu ozonske plasti (1985) in Montrealski protokol (1987).

Po opredelitvi nujnosti obravnavanja podnebnih sprememb kot eksistenčnega izziva in načrtanju razvoja globalnega okoljskega upravljanja naslednje poglavje analizira pravne okvire, ki so bili oblikovani za obravnavo podnebne krize, ter oceni njihovo učinkovitost.

3 Pravni okviri, ki naslavljajo podnebne spremembe

Kot je bilo obravnavano v prejšnjem razdelku, podnebna vprašanja niso zgolj tehnične težave, temveč eksistenčni izzivi, ki zahtevajo celovit pravni in institucionalni odziv. Na nasprotnem koncu filozofije »ničelnega ukrepanja« je Stockholmska konferenca iz leta 1972 predstavila Akcijski načrt, razdeljen na tri glavne kategorije: (a) Globalni program okoljske ocene (nadzorni načrt) za spremljanje globalnih ekoloških razmer; (b) dejavnosti upravljanja okolja za podporo trajnostnemu razvoju; in (c) mednarodne ukrepe za podporo nacionalnim in regionalnim ukrepom. Ti ukrepi so vtakali sodelovanje v samo jedro okoljskega upravljanja ter postavili temelje za razvoj zavezujočih mednarodnih pravnih okvirjev, kot sta Okvirna konvencija ZN o spremembi podnebja (1992) in Pariški sporazum (2015). Stockholmska konferenca predstavlja odločilno prelomnico, ki je vodila k mejnikom okoljskih pravnih okvirjev in uvaja trajno načelo »varovanja in izboljševanja okolja za sedanje in prihodnje generacije«.³⁸

---

³⁶ United Nations Environment Programme (n.d.), Who we are, <https://www.unep.org/who-we-are/about-us> (obiskano: 27. 9. 2025).

³⁷ United Nations Environment Programme, 2023; Annual report, 2022, str. 6; United Nations Environment Programme, <https://www.unep.org/resources/annual-report-2022> (obiskano: 27. 9. 2025).

³⁸ United Nations, 1972, str. 4, načelo 1.

3.1 Rio de Janeiro in Rijska deklaracija

Rijska deklaracija ponovno priznava, da okoljska vprašanja niso zgolj tehnične težave, temveč eksistenčni izzivi, in poudarja potrebo po celovitih pravnih in institucionalnih odzivih.³⁹ Kot nujnost izpostavlja globalno solidarnost in opominja, da so robustni pravni okviri in izvršljive zaveze nepogrešljiva orodja pri soočanju z okoljskim nihilizmom in spodbujanju ukrepov za podnebje.

Rijska deklaracija o okolju in razvoju pomeni nadgradnjo stockholmskih načel. Konferenca ZN o okolju in razvoju (UNCED) oz. »Vrh Zemlje« v Rio de Janeiru (1992), sklicana ob 20. obletnici Stockholma, je pomenila premik v obsegu, ambicijah in filozofskem pristopu. Če je Stockholm prepoznal problem, je Rio prvič celovito zasnoval rešitve, izzival okoljski skepticizem in nihilizem ter spodbujal razvoj ob ohranjanju okoljske integritete.

Vrh Zemlje je združil voditelje 179-ih držav, tisoče znanstvenikov, diplomatov, nevladnih organizacij in medijev z namenom oblikovanja pravnih okvirjev za globalno varstvo okolja in socialno pravičnost. Za razliko od Stockholma, ki se je osredotočal predvsem na globalno prepoznavanje okoljskih vprašanj, je Rio razširil razpravo na širši okvir trajnostnega razvoja: gospodarski in socialni napredek ne more potekati ločeno od ekološkega varstva.

V primerjavi s 26-imi načeli Stockholmske deklaracije je 27 načel Rijske deklaracije predstavljalo zrelost mednarodnega okoljskega prava. Medtem ko Stockholm vzpostavlja pravico do zdravega okolja, Rio uvaja konkretne ukrepe.⁴⁰

Načelo 3 določa trajnostni razvoj kot pravico vsakega človeka do zdravega in produktivnega življenja v sozvočju z naravo.

Načelo 7 uvaja doktrino skupnih, a diferenciranih odgovornosti, s priznanjem neenakih prispevkov razvitih in razvijajočih se držav h globalnim okoljskim problemom, hkrati pa potrjuje skupne obveznosti.

---

³⁹ United Nations, 1992; Rio Declaration on Environment and Development.
<https://www.un.org/en/conferences/environment/rio1992> (obiskano: 22. 9. 2025).

⁴⁰ United Nations, 1992.

Načelo 10 izpostavlja vlogo participacije, poudarjajoč, da mora okoljsko upravljanje vključevati javnost, nevladne organizacije ter zagotavljati dostop do informacij in sodne varnosti.

Načelo 15 oz. načelo previdnosti določa, da kjer obstaja nevarnost resne ali nepovratne škode, se pomanjkanje popolne znanstvene gotovosti ne sme uporabiti kot razlog za odlaganje stroškovno učinkovitih ukrepov za preprečevanje degradacije okolja.

Načelo 16 oz. načelo onesnaževalec plača izrecno določa, da onesnaževalec načeloma nosi stroške onesnaževanja.

3.2 Agenda 21: poziv k ukrepanju

Medtem ko je Stockholmski akcijski načrt vseboval 109 priporočil, je Agenda 21 predstavljala bistveno pogumnejši in obsežnejši »načrt ukrepanja«. Dokument s 40-imi poglavji je abstraktni koncept trajnostnega razvoja prevedel v podroben delovni načrt za lokalne, nacionalne in globalne ukrepe, ki pokrivajo področja od odpravljanja revščine in zagotavljanja zdravega okolja do upravljanja oceanov in sladkih voda, s čimer je trajnostni razvoj postal otipljiv koncept. Dokument je opolnomočil lokalne oblasti (prek pobud Lokalna Agenda 21) in civilno družbo ter vzpostavil večnivojsko strukturo upravljanja, ki je odgovornost premaknila z nacionalnih vlad na vse ravni družbe ter s tem odpravila nihilistično opravičilo, da so posamezni ali lokalni ukrepi brez pomena.

3.3 Okvirne konvencije: oblikovanje specifičnih pravnih poti

Morda najbolj konkretna dediščina Ria je nastanek dveh temeljnih mednarodnih okoljskih pogodb, odprtih za podpis:

- UNFCCC je določila končni cilj stabilizacije koncentracij toplogrednih plinov in zagotovila arhitekturni okvir za vse naslednje podnebne pogovore, vključno s Kjotskim protokolom in Pariškim sporazumom.
- Konvencija o biološki raznovrstnosti (CBD) je namenjena ohranjanju biološke raznovrstnosti, trajnostni rabi njenih komponent ter pravični delitvi koristi iz genetskih virov.

Ustanovitev teh specializiranih pravnih režimov je pokazala premik od splošnih načel k specifičnim, trajnim pravnim procesom, institucionalizirala je boj proti podnebnim spremembam in izgubi biotske raznovrstnosti ter ustvarila stalne forume za pogajanja in odgovornost. V zaključku je Rijska konferenca, zgrajena na temelju Stockholma, pomenila trenutek, ko se je mednarodna skupnost premaknila h kompleksnemu, a ključnemu projektu trajnostnega razvoja. Rijska deklaracija zagotavlja izpopolnjen filozofski okvir, celovit akcijski načrt (Agenda 21) in ciljno usmerjene pravne strukture (UNFCCC, CBD) sistematično zgrajene na stockholmskih temeljih. S tem je ponudila močan, strukturiran in optimističen protiodziv okoljskemu nihilizmu, potrjujoč, da lahko človeštvo z integriranim ukrepanjem s skupno, a diferencirano odgovornostjo in previdnostnim predvidevanjem resnično usmeri pot proti varni in pravični prihodnosti.

3.4 Kjotski protokol: od zavesti do zavez

Kjotski protokol (1997) je predstavljal prvi resen poskus prenosa teh načel v zavezujoče obveznosti. Za razliko od aspirativnega okvira UNFCCC je razvitim državam (strankam iz Priloge I) naložil kvantificirane cilje zmanjšanja emisij z namenom zmanjšati skupne emisije toplogrednih plinov za najmanj 5 % glede na raven iz leta 1990 v obdobju 2008–2012.⁴¹

Za dosego zastavljenih ciljev je protokol državam naložil širok spekter ukrepov: izboljšanje energetske učinkovitosti, spodbujanje obnovljivih virov energije, trajnostno gozdarstvo in reformo tržnih distorzij, kot so subvencije za industrijsko onesnaževanje.⁴² Prav tako je uvedel inovativne mehanizme fleksibilnosti: trgovanje z emisijami, skupno izvajanje in mehanizem čistega razvoja (CDM), namenjene podpori državam pri izpolnjevanju obveznosti na stroškovno učinkovit način, ter spodbujanju učinkovitega ukrepanja v zvezi s podnebjem.⁴³

Kljub tem dosežkom se je Kjotski protokol soočil z velikimi izzivi, saj največje industrijske države, kot so Kitajska, Indija in Brazilija, niso bile zavezane k omejitvam emisij, ZDA pa pogodbe nikoli niso ratificirale. Nekatere države, vključno s Kanado, so kasneje odstopile, druge, kot so Japonska, Nova Zelandija in Rusija, pa niso sprejele novih zavez v drugem obdobju (2013–2020). Pomanjkljiva

---

⁴¹ United Nations, 1997.

⁴² Prav tam.

⁴³ Prav tam.

univerzalna udeležba je oslabilo učinkovitost protokola. Četudi je Doški amandma (2012) poskušal podaljšati zaveze do leta 2020, je po večletnem zamiku formalno pričel veljati šele leta 2020.⁴⁴

Čprav so bili rezultati zmanjšanja emisij po Kjotu zmerni, zgodovinski pomen protokola ne sme biti podcenjen, saj predstavlja prvi pravno zavezujoč korak v globalnem boju proti emisijam CO₂ in jasno sporoča, da neukrepanje ni več sprejemljivo. Z vzpostavitvijo pravnih obveznosti je protokol ustvaril precedens, po katerem se podnebne spremembe obravnavajo ne le kot politična ali znanstvena vprašanja, temveč kot vprašanja mednarodnega prava in odgovornosti. S tem je Kjotski protokol spremenil globalno zavest: ideja »ničesar ne storiti« je bila učinkovito izključena in nadomeščena s priznanjem, da je podnebno ukrepanje skupna dolžnost mednarodne skupnosti.

Lekcije Kjotskega protokola, vključno z njegovimi uspehi in pomanjkljivostmi, so tlakovale pot pristopu večjega vključevanja in fleksibilnosti, kot ga je poznal Pariški sporazum (2015). V tem smislu protokol ostaja mejnik pri oblikovanju podnebne zavesti in pravna sidrna točka proti okoljskemu nihilizmu.

3.5 Pariški sporazum: kritična prelomnica

Če je Stockholm prebudil globalno zavest, Rio pa zagotovil prvi celoviti načrt trajnostnega razvoja, je Pariški sporazum iz leta 2015 predstavljal zgodovinsko prelomnico v kolektivnem odzivu človeštva na podnebne spremembe.⁴⁵ Sprejet znotraj okvira UNFCCC je uvedel nov pravni okvir za omejitev globalnega segrevanja na »bistveno pod 2 °C« nad predindustrijskimi ravnmi, s prizadevanjem, da se povečanje omeji na 1,5 °C. Zaporedne znanstvene ocene IPCC jasno kažejo, da se okno priložnosti za ohranitev segrevanja pod 1,5 °C hitro zapira. Brez nujnega in drastičnega zmanjšanja emisij obstaja tveganje, da planet preseže kritične prelomnice, kar bi lahko sprožilo nepopravljive ekološke in socialne motnje, iz česar izhaja, da podnebni nihilizem, tj. odnos neukrepanja ali predaje, ni sprejemljiv. Pariški sporazum uteleša alternativno vizijo: usklajenega, znanstveno utemeljenega in pravno strukturiranega ukrepanja za podnebje.⁴⁶

---

⁴⁴ United Nations, 2012.

⁴⁵ United Nations, 2015.

⁴⁶ IPCC, 2023, str. 18.

Posebnost Pariškega sporazuma je mehanizem nacionalno določenih prispevkov. Za razliko od pristopa od zgoraj navzdol, značilnega za Kjotski protokol (1997), ki je pravno zavezujoče cilje nalagal le razvitim državam, Pariški sporazum temelji na od spodaj navzgor usmerjenem sistemu obljub vseh pogodbenic, v kombinaciji s cikli preverjanja in postopnega povečevanja ambicij. Ta okvir odraža pragmatičen kompromis: vključenost na račun šibkejšega izvrševanja. Kljub temu univerzalna udeležba predstavlja pomemben napredek v mednarodnem upravljanju podnebja in ustvarja dinamičen pravni proces, namenjen evoluciji skozi čas.

Pariški sporazum ne obstaja v izolaciji. Je del širšega tkiva pravnih in političnih instrumentov, ki skupaj ilustrirajo razvoj mednarodnega okoljskega prava v zadnjih treh desetletjih.

3.6 Cilji trajnostnega razvoja (SDG): univerzalni okvir za nujno ukrepanje glede podnebja

Leta 2015 sprejeti Cilji trajnostnega razvoja (SDG) so razširili globalno trajnostno agendo onstran ožjega okvira Ciljev tisočletja (MDG). Obsegajo 17 medsebojno povezanih ciljev in ustvarjajo univerzalni okvir, ki velja za vse države, razvite in razvijajoče se, ter integrira okoljske, socialne in gospodarske dimenzije razvoja. Njegova univerzalnost odmeva holistično vizijo, prvič izraženo na Vrhu v Riu (1992), z dodano inovacijo merljivih ciljev in indikatorjev za povečanje odgovornosti.⁴⁷ Med najbolj relevantnimi za podnebno upravljanje so:

SDG 3: Zagotoviti zdravo življenje in spodbujati dobrobit za vse starostne skupine.

SDG 6: Zagotoviti razpoložljivost in trajnostno upravljanje vode ter sanitarij.

SDG 13: Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim vplivom.

SDG 15: Varovati, obnavljati in spodbujati trajnostno rabo kopenskih ekosistemov.

---

⁴⁷ United Nations, n.d., Sustainable Development Goals, <https://sdgs.un.org/goals> (obiskano: 26. 3. 2026).

Skupaj cilji kažejo priznanje, da je degradacija okolja neločljivo povezana z človeškim blagostanjem, zlasti otrok in prihodnjih generacij. Za razliko od prejšnjih okvirov SDG izrecno umeščajo varstvo okolja v širšo vizijo človekovih pravic, dostojanstva in socialne pravičnosti, zaradi česar je ukrepanje proti podnebnim spremembam ne le tehnična obveznost, temveč tudi moralna dolžnost.

SDG predstavljajo tako moralni kompas kot pravni izziv. Opominjajo nas, da neukrepanje proti podnebnim spremembam ni nevtralna izbira, temveč kršitev medgeneracijske pravičnosti in zanikanje pravice otrok do življenja v varnem in trajnostnem svetu. V tem smislu SDG krepijo širši narativ, sledljiv od Stockholma preko Ria do Pariza: človeštvo je večkrat artikuliralo vizijo trajnosti, vendar lahko le z izvršljivimi zavezami in odgovornostjo premagamo nihilistično skušnjava »ničesar ne storiti.«

3.7 Evropski zeleni dogovor in COP 30: od regionalnega ukrepanja do globalne odgovornosti

Na regionalni ravni Evropski zeleni dogovor prikazuje, kako se mednarodne podnebne zaveze lahko pretvorijo v zavezujoče regionalne in notranje obveznosti.⁴⁸ Zeleni dogovor vzpostavlja pravno zavezujočo pot do podnebne nevtralnosti do leta 2050, kot je določeno v Evropskem podnebnem zakonu (Uredba (EU) 2021/1119 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. junija 2021 o vzpostavitvi okvira za doseganje podnebne nevtralnosti in spremembi uredb (ES) št. 401/2009 in (EU) 2018/1999 (evropska podnebna pravila)),⁴⁹ ki zahteva, da države članice EU uskladijo svoje politike in zakonodajo s podnebnimi cilji EU, s čimer se zagotovi, da zaveze EU v okviru Pariškega sporazuma ne ostanejo zgolj aspirativne, temveč so vtkane v nadnacionalne mehanizme upravljanja. Pomen Evropskega zelenega dogovora je v njegovi sposobnosti pokazati, da lahko pravo operacionalizira podnebne cilje.

3.8 COP 30 v Belému (2025): prelomnica za globalni podnebni režim

COP 30 v Belému (10.–21. november 2025), prvič ob Amazoniji, simbolični in strateški regiji za stabilnost globalnega podnebne sistema, je predstavljal odločilen trenutek za globalni podnebni režim, označen kot »implementacijski COP«, kjer so

---

⁴⁸ European Commission, 2019, The European Green Deal, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (obiskano: 30. 9. 2025).

⁴⁹ UL L 243, 9. 7. 2021, str. 1–17.

se obstoječe obveznosti Pariškega sporazuma in rezultati Globalnega pregleda 2023 pretvarjali v konkretne ukrepe.⁵⁰ Pričakovano in dejansko je COP 30 spodbudil:

- močnejši in ambicioznejši nacionalno določen prispevek (NDC), vključno z zavezami EU in večjih gospodarskih igralcev k doseganju cilja 1,5 °C;
- povečano mobilizacijo podnebnih financ, s poudarkom na prilagajanju, izgubah in škodi, s ciljem vsaj trojne rasti financiranja prilagajanja do leta 2035;
- okrepljeno preusmerjanje od fosilnih goriv proti obnovljivim virom energije in izboljšanje energetske učinkovitosti;
- okrepljeno vključevanje ljudi, civilne družbe in ranljivih skupin v prehod na čisto energijo, vključno z ustanovitvijo Mehanizma pravičnega prehoda in Belém Gender Action Plan.⁵¹

Izbor prizorišča poudarja nujnost ukrepanja: amazonski pragozd, pogosto imenovan »pljuča Zemlje«, je hkrati kritičen rezervoar ogljika in prvo bojišče proti krčenju gozdov. Ta ekološki pomen jasno podkrepi pravni okvir, ki določa, da imajo države odgovornost za varstvo podnebja, kar gostovanje COP 30 izpostavlja kot neločljivost podnebnega prava, varstva biotske raznovrstnosti in človekovih pravic.

Zadnje svetovalno mnenje Mednarodnega sodišča potrjuje, da imajo države zavezujoče pravne obveznosti po pogodbenem pravu, običajnem pravu in pravu človekovih pravic, da preprečujejo in blažijo podnebne spremembe.⁵² Te dolžnosti vključujejo ne le zmanjšanje emisij, temveč tudi prilagajanje, sodelovanje in skrbnost pri urejanju zasebnih akterjev, s čimer se varstvo podnebja preobrazi v obveznost *erga omnes*, potrebno človeštvu in prihodnjim generacijam.⁵³ Skupaj ti pravni okviri jasno pokažejo, da je podnebni nihilizem neskladen z mednarodnim pravom. Od globalne platforme UNFCCC do regionalnih inovacij, kot je EU Zeleni dogovor, pravo zagotavlja mehanizem za pretvorbo moralnih imperativov v izvršljive obveznosti.

---

⁵⁰ United Nations Framework Convention on Climate Change, 2025, UN Climate Change Conference – Belém (COP 30), <https://unfccc.int/cop30> (obiskano: 27. 9. 2025).

⁵¹ Prav tam.

⁵² International Court of Justice, 2025, Obligations of States in respect of Climate Change: Advisory Opinion (Press Release No. 2025/36), Peace Palace, <https://www.icj-cij.org/case/187> (obiskano: 27. 9. 2025).

⁵³ ICJ, 2025, odst. 439–441; 174–404.

4 Zaključek

Dokazi, predstavljeni v znanstvenih ocenah in političnih poročilih, poudarjajo osrednjo resničnost: podnebna kriza ni več oddaljen scenarij, temveč že doživeta realnost z naraščajočimi posledicami. IPCC je pokazal, da se je globalno segrevanje že povečalo za približno 1,1 °C nad predindustrijsko raven, kar povzroča ogromno okoljsko, gospodarsko in socialno škodo.⁵⁴ V Evropi je situacija še posebej resna. Poročilo Evropske agencije za okolje (2025) kaže, da je Evropa najhitreje segrevajoči se kontinent s temperaturnim dvigom, ki je dvakrat višji od svetovnega povprečja.⁵⁵ Posledice so grozljive: več kot 240.000 smrti zaradi ekstremnih podnebnih dogodkov od leta 1980, gospodarska škoda v višini 738 milijard evrov v obdobju 1980–2023 in katastrofalna degradacija biotske raznovrstnosti, pri čemer je več kot 80 % zaščitenih habitatov v slabem ali nezadovoljivem stanju.⁵⁶ Zdravstvene obremenitve so prav tako hude, saj je onesnaženje okolja odgovorno za vsaj 10 % prezgodnjih smrti v Evropi.⁵⁷ Ti podatki potrjujejo, da se okno za učinkovito ukrepanje hitro zapira, pri čemer EEA opozarja, da so tako ekološke kot socialno-ekonomske prelomnice nevarno blizu.⁵⁸

Znanstveni in politični dokazi rušijo predpostavko okoljskega nihilizma. »Neukrepanje« ni nevtralna drža; gre za aktivno izbiro, ki povečuje škodo, pogloblja neenakosti in onemogoča možnost bivanja. Nasprotno nujno in usklajeno podnebno ukrepanje ne ponuja le možnosti za blaženje škode, temveč tudi priložnost za preoblikovanje družbe v smeri trajnosti, odpornosti in pravičnosti.

Menim, da pravo, tako mednarodno kot nacionalno, zagotavlja normativno in institucionalno platformo za zavračanje nihilizma ter utrjevanje odgovornosti. Okviri, kot so Okvirna konvencija ZN o spremembi podnebja, Pariški sporazum in evropsko podnebno pravo, ponazarjajo, kako pravne zaveze mobilizirajo države k hitri in trajnostni dekarbonizaciji, hkrati pa naslavlja vprašanja prilagajanja in medgeneracijske pravičnosti. Pri tem ima ključno vlogo tudi izobraževalni sektor, zlasti univerze, v smislu ozaveščanja in spodbujanja trajnostnega razvoja.

---

⁵⁴ IPCC, 2023, str. 4.

⁵⁵ EEA, 2025, str. 57.

⁵⁶ EEA, 2025e, str. 9 in 57.

⁵⁷ EEA, 2025f, str. 12.

⁵⁸ EEA, 2025g, str. 5.

Poleg tega je pomembno poudariti, da sam obstoj mednarodnih podnebnih sporazumov ne zadostuje za učinkovito spopadanje s podnebnimi spremembami in premagovanje njihovega zanikanja. Potrebni so jasna razdelitev odgovornosti, učinkoviti mehanizmi spremljanja, izvrševanje sankcij ter mobilizacija finančnih virov. Učinkoviti mehanizmi spremljanja, kot so sistemi spremljanja in poročanja o emisijah, poročanje v okviru EU taksonomije ter sistematično spremljanje inventarjev toplogrednih plinov (GHG), politik in strategij prilagajanja, so bistveni za oceno skladnosti in napredka. Ključni instrumenti, vključno s sistemom trgovanja z emisijami EU (EU ETS) in drugimi mednarodnimi mehanizmi, vzpostavljajo okvir odgovornosti, vendar njihova neenotna uporaba in omejeno izvrševanje pogosto zmanjšujeta njihovo učinkovitost. Odpravljanje teh pomanjkljivosti z jasneje opredeljeno odgovornostjo, učinkovitim nadzorom ter ciljno usmerjeno finančno in tehnično podporo je nujno, če naj pravni okviri presežejo zgolj simbolne zaveze, okrepijo globalno sodelovanje ter spodbudijo družbeni občutek nujnosti pri odzivanju na podnebne spremembe, s čimer se učinkovito naslavljata tako okoljski nihilizem kot tudi posledice podnebnih sprememb. Kot je zapisano: »Ko se globalna skupnost sooča z naraščajočimi posledicami podnebnih sprememb, postaja vloga izobraževanja v različnih kulturnih in socialnih kontekstih vse bolj jasna.«⁵⁹

Soočenje s podnebno krizo zahteva zavrnitev fatalizma, prevzem odgovornosti in izkoriščanje povezane moči znanosti, prava in izobraževanja za zagotavljanje trajnosti za sedanje in prihodnje generacije.

Literatura

- Chandanpurkar, H. A., Famiglietti, J. S., Gopalan, K., Wiese, D. N., Wada, Y., Kakinuma, K., Reager, J. T., & Zhang, F. (2025) Unprecedented continental drying, shrinking freshwater availability, and increasing land contributions to sea level rise. *Science Advances*, 11(30), <https://doi.org/10.1126/sciadv.adx0298> (obiskano: 10. 3. 2026).
- European Commission (n.d.) European Climate Law, https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-climate-law_en (obiskano: 10. 3. 2025).
- European Commission (2019) The European Green Deal, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (obiskano: 30. 9. 2025).
- European Environment Agency (2025) Europe's environment and climate: Knowledge for resilience, prosperity and sustainability. Publications Office of the European Union.
- Fiore, K., Colaizzi, G., & Syropoulos, S. (2025) Climate change is an intergenerational challenge that requires intergenerationally focused behavioral solutions. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 61, strani 1–4.
- Gertz, N. (2019) *Nihilism*. MIT Press, strani 3–5.

---

⁵⁹ Zhai et al., 2024, str. 49–52.

- Gillespie, M. A. (1995) *Nihilism before Nietzsche*. University of Chicago Press, strani vii–xiii. Hrelja, E., & Drešković, N. (2025) Climate change, causes, consequences, future projections of climate change. In E. Hadžić & N. Fejzić (Eds.), *Climate change and air pollution*, strani 40–45. Intergovernmental Panel on Climate Change (n.d.) Home, <https://www.ipcc.ch/> (obiskano: 25. 9. 2025).
- Intergovernmental Panel on Climate Change (2023) *Climate Change 2023: Synthesis Report. Summary for Policymakers*, https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf (obiskano: 25. 9. 2025).
- International Court of Justice (2025) *Obligations of States in respect of Climate Change: Advisory Opinion* (Press Release No. 2025/36), Peace Palace, <https://www.icj-cij.org/case/187> (obiskano: 27. 9. 2025).
- Kandia, W., & Wiryawan, W. (2025) Law as an instrument of social transformation: A theoretical and empirical study of the role of law in driving contemporary societal change. *International Journal of Education and Social Science Studies*, 1(2), strani 103–111.
- Orford, A. (2025) Reparations, climate change, and the background rules of international law. *American Journal of International Law*, 119(3), strani 452–483.
- United Nations (n.d.) COP30 to take place 10–21 November 2025 in Belém, Brazil, <https://www.un.org/en/climatechange/cop30> (obiskano: 25. 9. 2025).
- United Nations (2025) *The Sustainable Development Goals report 2025*, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2025/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2025.pdf>. (obiskano: 25. 9. 2025).
- United Nations (1972) *Stockholm Declaration and Action Plan for the Human Environment*, <https://www.un.org/en/conferences/environment/stockholm1972> (obiskano: 27. 9. 2025).
- United Nations Environment Programme (n.d.) Who we are, <https://www.unep.org/who-we-are/about-us> (obiskano: 27. 9. 2025).
- United Nations Environment Programme (2023) *Annual report 2022. United Nations Environment Programme*, <https://www.unep.org/resources/annual-report-2022> (obiskano: 27. 9. 2025).
- United Nations (1992) *Rio Declaration on Environment and Development*. <https://www.un.org/en/conferences/environment/rio1992> (obiskano: 22. 9. 2025).
- United Nations (1992) *Report of the United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, 3–14 June 1992: Volume I, Resolutions adopted by the Conference (A/CONF.151/26/Rev.1, Vol. I)*, [https://docs.un.org/en/A/CONF.151/26/Rev.1\(vol.I\)](https://docs.un.org/en/A/CONF.151/26/Rev.1(vol.I)) (obiskano: 22. 9. 2025).
- United Nations (1997) *Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change*, <https://unfccc.int/sites/default/files/resource/docs/cop3/107a01.pdf> (obiskano: 27. 9. 2025).
- United Nations (2012) *The Doha Amendment*, <https://unfccc.int/process/the-kyoto-protocol/the-doha-amendment> (obiskano: 27. 9. 2025).
- United Nations (2015) *The Paris Agreement*, <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement> (obiskano: 27. 9. 2025).
- United Nations Framework Convention on Climate Change (2025) *UN Climate Change Conference – Belém (COP 30)*, <https://unfccc.int/cop30> (obiskano: 27. 9. 2025).
- United Nations. n.d. *Sustainable Development Goals*, <https://sdgs.un.org/goals> (obiskano: 26. 3. 2026).
- University of Maribor (2025) *50 years of the University of Maribor*, <https://www.um.si/en/o-univerzi-en/50-years-of-the-university-of-maribor/> (obiskano: 25. 9. 2025).
- Wilson, T. (2025) A third of Pacific island nation applies for Australian climate change visa. BBC News, <https://www.bbc.com/news/articles/cvg9750vvwxo>.
- Wong-Parodi, G. & Feygina, I. (2020) Understanding and countering the motivated roots of climate change denial. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 42, strani 60–64.
- Zhai, J., Dillon, J., & Dawson, V. (2024) Climate change education: Cross-cultural perspectives. *ECNU Review of Education*, 8(1), strani 49–52.

Summary

Climate change poses a challenge that has emerged as one of the most pressing issues of our time. Despite overwhelming scientific evidence, widespread societal indifference and climate change denial persist, fostering a phenomenon this article describes as environmental nihilism. This concept can be summarised as the belief that individual or collective action is futile in the face of the crisis' scale. The article examines environmental nihilism in the context of urgent climate deadlines, arguing that law and legal frameworks play a crucial role in translating moral imperatives into enforceable action.

2025 marks several key milestones in climate governance and legal scholarship. The 65th anniversary of legal studies at the University of Maribor, the 50th anniversary of the university itself, the upcoming COP30 conference in Belém, Brazil, and the 10th anniversary of the Paris Agreement all underscore the critical need for effective, timely action. Scientific assessments, particularly from the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), demonstrate unequivocally that human activities, primarily greenhouse gas (GHG) emissions, are driving global warming. Between 2011 and 2020, global surface temperatures rose by approximately 1.1°C above pre-industrial levels, triggering extreme weather events, ecosystem disruption, and socioeconomic vulnerabilities. Vulnerable populations bear a disproportionate share of climate impacts, highlighting the ethical imperative for action. Environmental nihilism, fueled by denial, scepticism, and apathy, undermines urgency. This mindset disregards moral responsibility and practical solutions, delaying crucial interventions. Evidence from Tuvalu and other climate-vulnerable regions illustrates the tangible human consequences of inaction, including climate-induced migration. Rejecting nihilism requires acknowledging the role of law as a framework for coordinating mitigation, adaptation, and equitable responsibility. Historically, international law has evolved to address environmental challenges systematically. The 1972 Stockholm Conference established the first global environmental governance framework, leading to the creation of the United Nations Environment Programme (UNEP). The 1992 Rio Summit expanded this framework through the Rio Declaration and Agenda 21, promoting sustainable development, participatory governance, and differentiated responsibilities for developed and developing countries. Subsequently, the Kyoto Protocol (1997) and the Paris Agreement (2015) codified binding and voluntary commitments to reduce GHG emissions, while the Sustainable Development Goals (SDGs) provide a universal ethical and legal framework that integrates environmental, social, and economic dimensions. The European Green Deal and EU Climate Law further demonstrate the operationalisation of these commitments at a regional level.

Legal instruments serve as both moral and practical tools to counter environmental nihilism, translating scientific consensus into enforceable obligations. They emphasise the cost of inaction, intergenerational equity, and collective responsibility, reinforcing that climate inaction is not neutral but actively harmful. Simultaneously, education and public engagement are vital to cultivating awareness, responsibility, and participation, complementing legal frameworks to foster systemic change.

In conclusion, environmental nihilism poses a significant philosophical and practical obstacle to effective climate action. Scientific evidence, legal instruments, and educational efforts collectively provide a pathway to overcome apathy and denial. By integrating enforceable obligations, moral imperatives, and participatory strategies, law can help ensure that present and future generations inherit a sustainable, resilient, and just world. Climate urgency demands coordinated legal, social, and educational awareness raising, as inaction is neither neutral nor acceptable.

